

Restauratie Maarschalkerweerdorgel

Als de wijding van Bisschop Eijk voor de deur staat wordt er nog even met man en macht gewerkt om de klanken van het oude Maarschalkerweerdorgel in de kathedraal op te krikken. Het lukt nog net om er op te spelen maar daarna valt het doek. De huidige pastor van de St. Jozefkerk, in Maastricht gewend aan mooie orgelklanken, heeft dit orgel in de drie jaar van zijn aanwezigheid in de parochie nog nooit horen spelen. Het orgel is sinds 1987 op de monumentenlijst geplaatst. Dat betekent dat de Rijksdienst voor de Monumentenzorg het grootste deel van het bedrag (70 procent) op tafel legt voor de restauratie van het orgel. Maar die € 217.000 is niet genoeg: er ontbreekt nog € 70.000, die uit andere bronnen gefinancierd moeten worden. De achtergronden.

Het Maarschalkerweerdorgel was bijna een eeuw lang het instrument dat de vieringen in de St. Jozefkerk, in 1887 gebouwd door de architect P.Cuypers, opluisterde. Na een

aantal kleine opknapbeurten door de jaren heen, ging de kwaliteit van de klank van het orgel de laatste decennia hard achteruit, totdat er een paar jaar geleden helemaal niet meer op gespeeld kon worden. In zo'n prachtige kerk als de kathedraal in Groningen is dat eeuwig zonde. Een aantal mensen heeft zich al sinds 1992 ingezet om de restauratie van het orgel gerealiseerd te krijgen. In dat jaar werd een orgel commissie gevormd, o.a. Ton Plagge, die toen ook in het kerkbestuur zat, deel van uitmaakte.

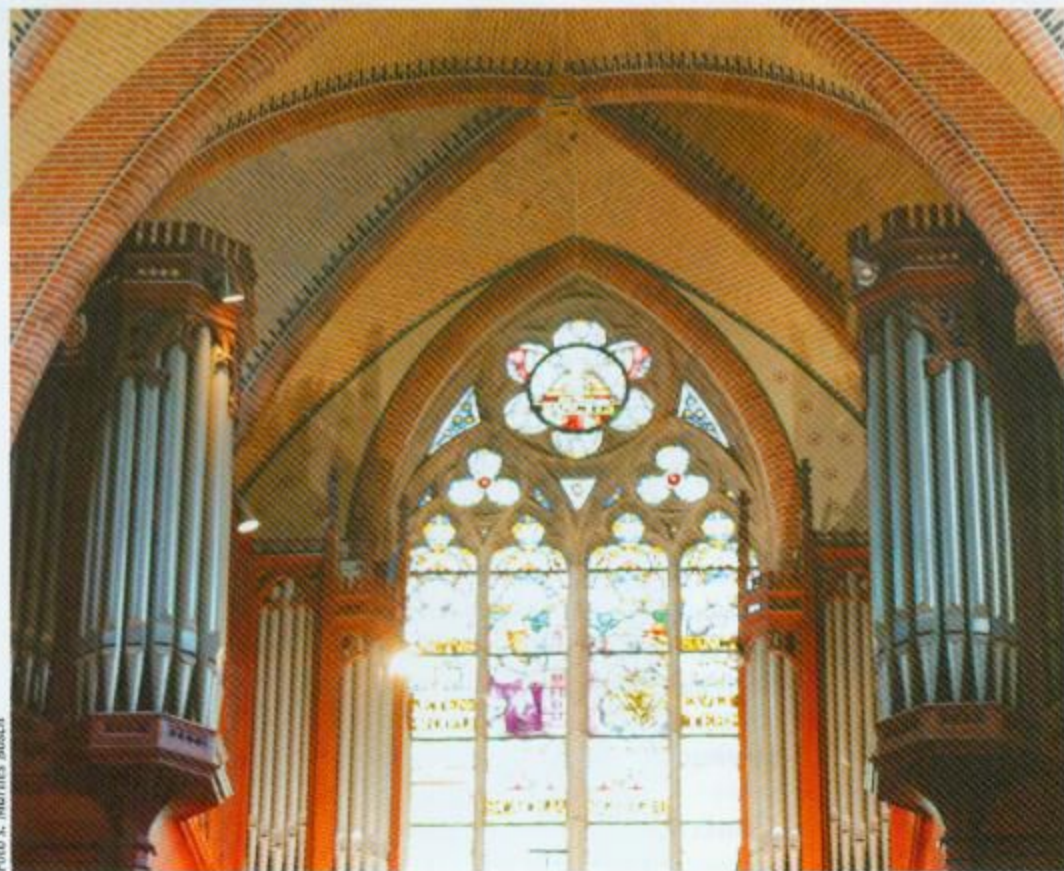
Uniek

Die commissie heeft de laatste jaren een enorme dosis energie

gestoken in de organisatie rondom de ingrijpende renovatie van dit unieke orgel. Allereerst kwam aan de orde wie zou die restauratie moeten gaan uitvoeren. Er werden offertes aangevraagd, waaruit die van Adema's Kerkorgelbouw uiteindelijk werd gekozen. Dit bedrijf had in het verleden nauw samengewerkt met de Maarschalkerweerd collega's, en wist zodoende als geen ander waaruit de bijzondere eigenschappen van juist dit orgel bestonden. Zij gaan deze zomer het orgel ontmantelen, transporteren de afzonderlijke delen naar hun werkplaats, van waaruit een half jaar later een herboren orgel haar terugtocht naar de moederkerk zal aanvaarden. De kast blijft op zijn plaats en wordt op het koor onder handen genomen. Als begin volgend jaar het gehele orgel, in haar oorspronkelijke staat hersteld, haar tonen in de kathedraal kan laten horen, is dat een triomf van de mensen die zich hiervoor hebben ingezet.

Pneumatisch

Wat is er zo bijzonder aan juist dit orgel? Het Maarschalkerweerdorgel werd op 23 oktober 1906 in de St. Jozefkerk ingewijd. Het is een pneumatisch orgel, waarbij een motor ervoor zorgt dat de luchtdruk in de blaasbalgen wordt opgebouwd. De toetsen van het orgel zijn licht bespeelbaar, hetgeen een nieuwe uitvinding was in de orgelbouw

van begin twintigste eeuw. Orgels werden in kerken gebruikt omdat het in de tweede helft van de negentiende eeuw verboden werd om er nog langer orkesten te laten spelen. Daarom werd het mechaniek dusdanig opgebouwd dat het de klanken van afzonderlijke instrumenten kon nabootsen. Zowel de firma Adema als Maarschalkerweerd bouwden deze orgels in grote aantallen. Van dit type orgel echter zijn er in Nederland nog slechts weinig overgebleven. In Uithuizen staat een kleinere uitvoering, verder is slechts bekend dat er in Zwolle en Utrecht bespeelbare exemplaren aanwezig zijn. Dat is mede de reden om dit orgel terug te brengen tot haar oorspronkelijke staat: tijdens een van de kleinere opknapbeurten werden er registers aan toegevoegd die voor die tijd aantrekkelijk waren. Tijdens deze grote restauratie worden die klanken verwijderd.

De orgelcommissie

Een van de leden van de orgelcommissie is Ton van Eck. Ton van Eck is organist en orgelkenner. Hij is sinds 1978 adviseur van de Katholieke Klokken- en Orgelraad. Hij is o.a. organist van de St. Bavo in Haarlem, en geeft op diverse plaatsen orgelconcerten. Hij is ervan overtuigd dat de St. Martinusparochie een bijzonder instrument in huis heeft, dat beslist de moeite waard is om volledig gerestaureerd te worden. De meeste orgels van het begin van de twintigste eeuw begonnen in de jaren negentig, door de tands de tijds aangestast, gebreken te vertonen. De meesten hebben het niet gered. Dit orgel wel, omdat het toch altijd is onderhouden door de firma Adema. Een ander lid is Ton Plagge, die er vooral de nadruk op wil leggen dat het orgel, eenmaal

gerestaureerd, een grote betekenis kan hebben in het Groninger muziekleven. Behalve dat het voor erediensten wordt gebruikt, kunnen er ook orgelconcerten op worden gegeven. Studenten aan het conservatorium (hun aantal lijkt weer te groeien) kunnen erop studeren. Bovendien heeft het bisdom Groningen diverse begenadigde, al dan niet professionele, organisten in haar midden: ook zij zullen staan popelen om het orgel te bespelen. Bisschop Eijk is daar beslist één van: hij heeft ooit een poging gewaagd, maar kon niet anders dan vaststellen dat het potentieel aanwezig was, maar

dat de klank ontbrak.

De orgel commissie bestaat uit Ton Plagge, Johan Hettinga, Frits Nagel, Pastor Wagenaar en Marijke Scholte-Sleuwer. De Financiele Commissie bestaat uit Jos Hettinga, Johan ten Vorde en Jos Kemperink. De orgelcommissie heeft een brochure uitgegeven met achtergronden rondom dit befaamde orgel. Een ieder in het Bisdom wordt uitgenodigd om een bijdrage te storten om de benodigde € 70.000 bij elkaar te krijgen. U krijgt de kleurrijke brochure dan toegestuurd.

